

проанализированы основные подходы к определению понятия транспозиции и его объема. Особое внимание уделено подробному анализу теории трансляций Л. Теньера.

Ключевые слова: словосочетание, транспозиция, трансляция, функциональная транспозиция.

M. Balko

WORD COMBINATIONS OF THE MODERN UKRAINIAN LANGUAGE IN THE BACKGROUND OF THE FUNCTIONAL TRANSPOSITION THEORY

The need for taking into account the transposition changes of words when studying the nature of a word combination as a syntactic unit is proved. Consequently, the main approaches to the definition of transposition and its volume are analyzed. Special attention is paid to the detailed analysis of the L. Tenier's theory of translation.

Keywords: word combination, transposition, translation, functional transposition.

УДК 378.371

Білобрам С. М.

КОМУНІКАТИВНИЙ АСПЕКТ ЯК ВАЖЛИВИЙ СКЛАДНИК НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ СТУДЕНТІВ ВИЩИХ МЕДИЧНИХ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ

У статті розглядається необхідність вдосконалення комунікативних вмінь та навичок студентів з англійської мови у вищих медичних навчальних закладах. Опрацьовано останні дослідження та публікації науковців, що вивчали цю проблему. Описано новітні методичні підходи щодо розвитку комунікативної компетенції, проаналізовано можливості їх застосування в сучасних умовах навчального процесу.

Ключові слова: комунікативна компетенція, комунікативний аспект, мотивація, інтерактивна методика.

Постановка проблеми. Необхідною умовою володіння іноземною мовою є вміння нею спілкуватися, тому з-поміж усіх аспектів її вивчення у вищій школі повинен домінувати саме комунікативний. Навчання іноземної мови студентів являє собою широкий спектр запитань та відповідей, починаючи з виявлення рівня знань студентів та завершуючи представленням власних ідей і підходів, які б, на їхню думку, стимулювали навчальний процес, підвищуючи його ефективність. Багато полеміки та дискусій стосується, також, і розвитку комунікативних здібностей, які неабияк потрібні вихованцям вищої школи. Саме тому у викладанні іноземної мови проблема розвитку та вдосконалення

комунікативних навичок студентів-медиків є надзвичайно актуальною. Реалізація традиційних та новітніх методів для покращення комунікативних умінь студентів немовних ВНЗ відкриває перед педагогом нові шляхи досягнення педагогічних цілей, дозволяє спроектувати процес навчання відповідно до запитів, інтересів і можливостей студента.

«Аналіз комплексної мети навчання англійської мови на нефілологічних факультетах показав, що оволодіння іншомовним спілкуванням передбачає досягнення студентами спеціалізованої субординативної іншомовно-мовленнєвої комунікативної компетенції, мінімально достатній рівень розвитку якої має забезпечити можливість і успішність спілкування в професійно-трудовій і побутовій сферах в обмеженому колі типових мовленнєвих ситуацій такого спілкування, чітко відібраному з точки зору ймовірності їхньої появи у фаховій і позафаховій діяльності випускника вищого навчального закладу конкретного типу» [3, с. 70]. Таким чином, проблема навчання іншомовної професійно спрямованої комунікації студентів немовних ВНЗ потребує ретельнішого вивчення, що і є темою нашого дослідження.

Останні дослідження та публікації свідчать про те, що педагоги постійно цікавляться питанням мовленнєвої іншомовної компетенції і вивчають її особливості в навчанні студентів немовних ВНЗ. Свою увагу на проблемі розвитку комунікативних навичок сконцентрували представники як вітчизняної, так і зарубіжної прогресивної педагогіки. Цікавими методичними ідеями щодо розвитку навичок говоріння ділиться Є. С. Полат, пропонуючи для покращення мовної комунікації *метод проектів*. Вважають, що рекомендований підхід до навчання виявляє свою цінність у перенесенні акценту з різного роду вправ на активацію розумової діяльності студентів, що потребує володіння певними мовними засобами. Таким чином, під час спілкування в центрі уваги студента повинна бути думка, а мова – допомагати в її формулюванні [7]. Іншу сучасну методику пропонує О. Е. Барменкова, яка у своїй роботі описує використання *відео-занять* для розвитку мовленнєвих вмінь. На її думку, моделювання реальних професійних ситуацій на занятті мотивуватиме роботу студентів, поступово допоможе їм зрозуміти відповідальність за свої слова, навчить спілкуватися з колегами, правильно підбирати мовні засоби для формулювання та висловлювання власних поглядів та вражень [1]. Реалізувати ідею О. Е. Барменкової можна шляхом використання автентичних матеріалів, особливо з допомогою відеофільмів, що має ефективний вплив на розвиток мислення, уваги й пам'яті. Н. С. Нікітіна конкретизує роль широкого спектру мультимедійних засобів під час навчання іншомовної мовленнєвої компетенції: «Мультимедійні засоби в процесі викладання іноземної мови у вищій школі можуть охоплювати електронні

підручники, самостійно підготовлений викладачем матеріал, презентацію інформації за допомогою програми PowerPoint, відеометод, електронну пошту, рольові ігри, електронні інтерактивні дошки та ін.» [6, с. 18]. Вона наголошує, що всі перелічені засоби аж ніяк не можуть замінити викладача, однак варто взяти до уваги те, що вони можуть урізноманітнити його діяльність, сприяючи мотивації студентів та підсилюючи їхнє бажання до вивчення предмета.

«Сукупність мовленнєвих і комунікативних навичок необхідно розвивати у всіх видах діяльності: аудіюванні, мовленні, читанні, письмі, а також перекладі фахових текстів» [8, с. 103]. З цією метою до сьогодні використовується і такий популярний інтерактивний метод навчання іноземної мови, як групова дискусія, до якого безпосередньо звертається у своїй статті А. Б. Сарієва. Ефективність методу полягає, насамперед, у тому, що при його застосуванні під час проведення практичних занять з іноземної мови викладач скеровує студентів до самостійного вирішення поставленої проблеми [8, с. 104]. Особливості використання дискусійних методів детально розглядає у своїй науковій праці М. І. Матвійчук, вважаючи, що «використання дискусійних методів під час вивчення іноземної мови є чудовим інструментом для вдосконалення розмовної англійської мови, розвитку креативності, а також підвищення соціальної адаптації студентів» [4, с. 67].

Багато інших науковців також присвятили свої праці дослідженню різних особливостей розвитку іншомовної комунікативної компетенції під час навчання іноземної мови у вищих закладах освіти. Проте навіть за наявності великої кількості методичних досліджень проблема методики навчання усного мовлення майбутніх медиків, на жаль, недостатньо досліджена.

Метою дослідження є з'ясування ролі комунікативного аспекту як важливого складника навчання іноземної мови студентів вищих медичних навчальних закладів. Відповідно до визначеної мети дослідження окреслено такі завдання: визначити особливості розвитку навичок говоріння студентів медичного ВНЗ; описати основні шляхи вдосконалення комунікативних умінь з іноземної мови студентів вищих медичних закладів освіти; окреслити перспективи щодо збагачення іншомовної комунікативної компетенції майбутніх медиків.

Виклад основного матеріалу. Багато філологів та методистів розглядають комунікативну компетенцію як здатність людини розуміти й відтворювати іноземну мову, враховуючи фонологічний, лексико-граматичний та країнознавчий аспекти, різноманітність цілей і специфіки професійно залежних мовленнєвих ситуацій. Вважаємо, що навчання іноземної мови у вищому немовному навчальному закладі, а саме в медичному, має свої принципи та особливості, тому варто зауважити, що опанування майбутніми медиками

іншомовною мовленнєвою компетенцією передбачає поступовий перехід від курсу іноземної мови для загального користування до іноземної мови (за фаховим спрямуванням). У такому випадку викладачам передовсім потрібно сконцентрувати увагу на застосуванні тих методів та форм організації навчання, які б не призвели до деструктивності навчального процесу, а навпаки, забезпечили б його гнучкість і послідовність.

Помітно, що серед методичних прийомів і технологій навчання останнім часом лідирують основані на особистісно-орієнтованому підході, які мають на меті створення комфортного мовленнєвого середовища, що, своєю чергою, стимулюватиме інтереси студентів та їх потребу вчитися, активізуватиме їхню роль у навчальному процесі і шляхом різних форм роботи передбачатиме розвиток мовних, когнітивних та творчих здібностей. Окрім того, для вільної комунікації потрібно мати достатню базу знань лексики, граматики й, не менш важливо, фонетики. А ще варто пам'ятати, що розвиток комунікативних навичок безпосередньо залежить і від інших мовленнєвих умінь студентів, а зокрема, читання, сприймання мови на слух, вправності в письмі.

Можна упевнено зазначити, що читання – це перший крок до вивчення іноземної мови та вільного спілкування нею. Більш того, у вищій школі найлегшим способом успішного переходу крізь умовний бар'єр від загальної побутової тематики до фахової іноземної мови є читання. Завдяки читанню в процесі постійного збагачення словникового запасу, засвоєння нових граматичних конструкцій, сталих фраз, розуміння синтаксичної побудови речень у студентів виникає необхідність висловити власне бачення щодо прочитаного, обґрунтувати свою думку, висунути особисті ідеї, а отже, – спілкуватися. До того ж, згодом їм доведеться перейти до ознайомлення із фаховою літературою, що постає важливим етапом професійного зростання та розвитку для кожного, хто хоче бути максимально обізнаним в обраній медичній галузі. Публікації газет та журналів є не лише джерелами висвітлення поточних актуальних проблем суспільства, зокрема, медичних, а й якісними ресурсами інформації, якими безпосередньо користуються носії мови, що суттєво підвищує усвідомлення студентів практичної цінності опанування фахової іноземної мовленнєвої компетенції.

Відомо, що медицина є однією із тих сфер суспільного життя, яка зазнає постійних змін, відкриттів та нововведень. Тому навіть стислому, але інформативно наповненому тексту мають відповідати завдання для практики навичок говоріння: запитання дискусійного та описового характеру, рольові ігри, вправи на розвиток монологічного і діалогічного мовлення.

Важливо звернути увагу на те, щоб в підборі вправ, необхідних для формування професійної комунікативної компетенції, були враховані три етапи

засвоєння матеріалу: етап осмислення матеріалу та формування мовленнєвих навичок, етап їхнього вдосконалення та етап розвитку мовленнєвих вмінь [5], тобто вправи, які сприяють формуванню фахової іншомовної компетенції, можуть виконуватися індивідуально, у парах чи групах. Окрім того, слід надавати перевагу ситуативно зумовленим вправам, оскільки це дозволить максимально наблизити процес навчального спілкування до реального, зробити заняття цікавішим, а навчальний матеріал легшим для запам'ятовування.

Безперечно, однією із найнеобхідніших педагогічних умов формування іншомовних комунікативних умінь і навичок студентів є різнобічне використання особистісно-орієнтованого підходу в навчанні, що має на меті розвиток діалогічної взаємодії між студентами та викладачами. Спілкування діалогічного типу відіграє важливу роль ще на початковому етапі навчання іноземної мови. Д. А. Бельгібаєва у своїй статті подає такі види завдань для комунікативно-орієнтованого спілкування: комунікативні ігри, комунікативні імітації та вільне спілкування [2]. Кожен із цих видів завдань може бути ефективно застосований у навчанні іноземної мови студентів-медиків, безпосередньо акцентуючи увагу на професійно спрямованому підході. Не менш важливо перед залученням студентів до того чи того виду комунікативної діяльності шляхом індивідуально-диференційованого підходу ретельно проаналізувати їхні навчально-пізнавальні можливості, адже деякі з них мають надзвичайно слабкі знання з предмета, тоді як інші були випускниками шкіл із поглибленим вивченням іноземної мови, відвідували мовні курси та мають високу успішність в навчанні.

Крім того, для уникнення труднощів під час засвоєння навчальної інформації постає необхідність уже з перших курсів поступово пропонувати матеріал фахового спрямування, акцентувати увагу на специфіці термінів, заохочувати до пошукової роботи. Тобто з'являється потреба застосовувати принципи інтерактивності навчання, які сприяють виникненню в студентів зацікавленості до вивчення матеріалу, що значно підвищує їх ініціативність під час проведення занять, а відтак, передбачає кращі результати.

У наш час у педагогічній практиці існує безліч шляхів, які б сприяли розвиткові комунікативної компетенції на занятті з іноземної мови. Велику ефективність у навчанні іноземної мови студентів перших курсів та особливо в розвитку їхніх комунікативних навичок відіграє періодичне застосування нетрадиційних видів роботи, які суттєво активізують розумову і мовленнєву діяльність студентів, розвивають їхній інтерес до вивчення нового лексичного та граматичного матеріалу, служать кращому засвоєнню фахової термінології в майбутньому, а також розширюють знання інших предметів.

Таким чином, застосування на занятті традиційних вправ та завдань для розвитку навичок усного мовлення матиме позитивний результат лише на початкових етапах вивчення мови. Надалі, з використанням різних прийомів роботи, це мовлення необхідно перетворити на ситуативне, тобто сформувати певну мовну ситуацію, яка б скеровувала студентів до мислення та міркування іноземною мовою, викликала бажання до дискусійного колективного обговорення проблеми.

Звісно, навчитися вільного спілкування мовою, не перебуваючи в країні, де нею розмовляють, справа нелегка. Тому, передусім, важливе завдання стоїть перед викладачем як ініціатором створення реальних і уявних ситуацій спілкування на занятті іноземної мови.

Зрозуміло, що розвиток навичок усної комунікації не може здійснюватися без урахування того, як слухач сприймає чуже мовлення, оскільки говоріння та слухання є єдиним цілісним процесом усної комунікації. Тому вагоме значення в навчанні спілкування іноземною мовою має застосування відеоматеріалів, що поєднує зорове й слухове сприйняття інформації та стимулює миттєву мисленнєву активність студентів. Проте у виборі такого методу навчання варто продумано підібрати матеріал, лексика не повинна бути надзвичайно насичена термінами, мовлення швидким та нерозбірливим чи базуватися на діалектах. Адже навчання студентів медичних закладів освіти спочатку орієнтується на опануванні ними побутової іноземної мови, а лише згодом іноземної мови (за фаховим спрямуванням). Більш того, слід зазначити, що «моделювання реальних ситуацій спілкування можливе лише за умови створення позитивної емоційної атмосфери на заняттях з іноземної мови. Завданням викладача є не постійне виправлення помилок, а створення позитивної атмосфери спільної пошукової діяльності, організації рольових ігор, навчання з використанням групових і парних видів роботи, змагань, конкурсів тощо» [3, с. 108].

Доведено, що широке використання інтерактивних технологій у навчанні іноземної мови сприяє його комунікативно-орієнтованій спрямованості, що допомагає значно підвищити якість викладу матеріалу та ефективність засвоєння його студентами.

Висновки. Підсумовуючи, можна вважати, що комунікативний аспект виступає важливим складником навчання іноземної мови студентів вищих медичних закладів освіти. Це означає, що сьогодні викладач іноземної мови у ВМНЗ, посилаючись на традиційні підходи та новітні педагогічні методи й прийоми, повинен поставити акценти на розвиток саме комунікативної компетенції студентів для забезпечення їх подальшого володіння мовою в науково-професійних життєвих ситуаціях і після закінчення ВНЗ. Варто зауважити, що, зважаючи на фахову спрямованість навчання іноземної мови,

впровадження інноваційних технологій урізноманітнює та оновлює сам зміст освітнього процесу, сприяє потужнішій мотивації щодо вивчення англійської мови з боку студентів і веде до тіснішого робочого діалогу між викладачами та студентами. Таким чином, внаслідок інтенсивної колективної співпраці на занятті виникає сприятливе середовище, у якому студенти отримують численні можливості для розвитку навичок і вмінь впевнено та лаконічно висловлювати власні думки, уважно вислуховувати думки колег, наводити приклади й аргументи. Саме так починається формування іншомовної комунікативної компетенції в студентів медичного вузу. Це складний процес, який треба поглиблювати на кожному занятті, зазнавати постійного оновлення та вдосконалення, і врешті-решт забезпечити вільне володіння іноземною мовою майбутніх спеціалістів у галузі медицини.

Перспективним у подальших дослідженнях в цьому напрямі є розроблення моделі й на її основі методики розвитку іншомовної комунікативної компетенції студентів вищих медичних закладів освіти шляхом використання вітчизняного та зарубіжного досвіду й впровадження в навчальний процес новітніх підходів, форм та методів навчання, які б відповідали індивідуально-психологічним, особистісним та професійним потребам майбутніх фахівців.

Список літератури

1. Барменкова О. И. Видеозанятия в системе обучения иностранной речи / О. И. Барменкова // Иностранные языки в школе. – 1993. – № 3. – С. 20–25.
2. Бельгибаева Д. А. Принципы коммуникативного обучения иностранным языкам [Электронный ресурс] / Д. А. Бельгибаева // Вестник КАСУ. Общие проблемы филологии. – 2005. – № 2. – Режим доступа : <http://www.vestnik-kafu.info/journal/2/43/>
3. Гришкова Р. О. Формування іншомовної соціокультурної компетенції студентів нефілологічних спеціальностей : [монографія] / Р. О. Гришкова. – Миколаїв : Вид-во МДГУ ім. Петра Могили, 2007. – 424 с.
4. Матвійчук М. І. Використання дискусійних методів для вдосконалення англійської мови : [Електронний ресурс] / М. І. Матвійчук // Сучасні методи викладання іноземної мови професійного спрямування у вищій школі : V міжнародна наук.-практ. конф. – 2012. – С. 67–69. – Режим доступу : <http://confesp.fl.kpi.ua/node/1090>
5. Мозгова М. П. Методичні рекомендації для навчання англомовної професійно спрямованої компетенції в говорінні : [Електронний ресурс] / М. П. Мозгова // Українська наука XXI століття : VI всеукраїнська наук.-практ. інтернет-конф. – К., 2010. – Режим доступу : <http://intkonf.org/mozgova-mp-metodichni-rekomendatsiyi-dlya-navchannya-anglomovnoyi-profesiyno-spryamovanoi-kompetentsiyi-v-govorinni/>
6. Нікітіна Н. С. Використання мультимедійних засобів у викладанні іноземної мови професійного спрямування у вищій школі : [Електронний ресурс] / Н. С. Нікітіна // Сучасні методи викладання іноземної мови професійного спрямування у вищій школі : V

міжнародна наук.-практ. конф. – К., 2012. – С. 23–28. – Режим доступу : <http://confesp.fl.kpi.ua/node/1096>

7. Полат Е. С. Метод проектов на уроках иностранного языка / Е. С. Полат // Иностранные языки в школе. – 2000. – № 2. – С. 3–10.
8. Сарієва А. Б. Сучасні підходи викладання іноземної мови професійного спрямування у вищій школі : [Електронний ресурс] / А. Б. Сарієва // Сучасні методи викладання іноземної мови професійного спрямування у вищій школі : V міжнародна наук.-практ. конф. – К., 2012 – С. 103–106. – Режим доступу : <http://confesp.fl.kpi.ua/node/1065>

С. М. Билобрам

КОММУНИКАТИВНЫЙ АСПЕКТ КАК ВАЖНАЯ СОСТАВЛЯЮЩАЯ ОБУЧЕНИЯ ИНОСТРАННОМУ ЯЗЫКУ СТУДЕНТОВ ВЫСШИХ МЕДИЦИНСКИХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЙ

В статье рассматривается необходимость совершенствования коммуникативных умений и навыков студентов высших медицинских учебных заведений, которые обеспечат успешное профессиональное общение в медицинской сфере деятельности. Проанализировано последние исследования и публикации ученых, изучавших данную проблему. Описано новейшие методические подходы развития коммуникативной компетенции, проанализированы возможности их применения в современных условиях учебного процесса, а также упомянуты аспекты, которые должны быть включены в процесс развития иноязычной коммуникативной компетенции студентов-медиков.

Ключевые слова: коммуникативная компетенция, коммуникативный аспект, мотивация, интерактивная методика.

S. Bilobram

COMMUNICATIVE ASPECT AS IMPORTANT PART OF TEACHING FOREIGN LANGUAGES TO STUDENTS IN HIGHER MEDICAL EDUCATIONAL INSTITUTIONS

The article focuses on the need to improve students' communicative skills and abilities in higher medical educational institutions, which will provide successful professional communication in medical field. New methodological approaches in the development of communicative competence have been described and the possibilities of their usage in the current conditions of the educational process were analyzed, as well as various worthwhile aspects which should be included in the process of developing foreign language communicative competences among medical students were considered.

Keywords: communicative competence, communicative aspect, motivation, interactive methodology.

УДК 811.161.2'373.46:33

Васковець Л. П.

ФУНКЦІОНУВАННЯ ПОНЯТЬ «ТЕРМІН», «КАЗНАЧЕЙСЬКИЙ ТЕРМІН», «КАЗНАЧЕЙСЬКА ТЕРМІНОСИСТЕМА» В СУЧАСНОМУ МОВОЗНАВСТВІ

У статті узагальнено різні погляди вчених на термін як центральне поняття термінознавства. Подано власне визначення казначейського терміна та казначейської терміносистеми. Запропоновано класифікацію казначейської лексики. Зокрема, виокремлено загальноекономічні терміни, професійну лексику та терміни, запозичені із загального вжитку.

Ключові слова: термін, казначейський термін, казначейська терміносистема.

Термінологічна лексика посідає важливе місце в словниковому складі української літературної мови, оскільки є показником рівня розвитку в суспільстві наукової мови, а отже, і науки загалом. Досконалість, багатство та стабільність термінологічної лексики свідчать про науковий прогрес у певній галузі знань, а також про можливість конкретної мови виражати нові наукові поняття. Система термінів кожної науки становить сукупність взаємопов'язаних елементів, які створюють стійку єдність і цілісність.

Зміни в економічній системі України істотно впливають на словниковий склад мови, сприяють збагаченню його новими поняттями й термінами, які швидко стають загальноновживаними. Зростає також кількість скалькованих лексем. Дедалі більша їхня частина функціонує паралельно з питомими термінами. Одні економічні лексеми виходять з активного вжитку й переходять до пасивного фонду у зв'язку зі зникненням понять, позначуваних ними, і, навпаки, інші терміни поповнюють словниковий склад рідної мови. Ці мовні явища стають предметом багатьох наукових досліджень.

Проблеми визначення природи термінів як знаків спеціальних понять, виявлення дериваційного потенціалу термінологічної лексики, дослідження загальних тенденцій розвитку терміносистем перебували й досі перебувають у центрі уваги багатьох дослідників. Серед українських мовознавців проблеми формування та функціонування термінів опрацьовують Т. Р. Кияк, І. М. Кочан, А. В. Крижанівська, Г. П. Мацюк, Т. І. Панько, Л. О. Симоненко та ін. У сучасній лінгвістиці особливе місце належить студіям, у яких зацентровано на вивченні економічної термінолексики. Зокрема, наукові праці Т. М. Дячук, О. В. Чуєшкової, М. І. Навальної, Г. Ю. Пастернак, Г. В. Чорновол, І. І. Вакулик